

Valet i Frankrike framgång för vänstern, men läget är mycket instabilt

Introduktion

De två följande artiklarna belyser och tolkar valresultatet på lite olika sätt. Den första (från amerikanske *Jacobin*) ser resultatet som en stor framgång för vänstern. Den andra (från *Le Monde*) menar att ”skenet bedrar”, bl a därför att vänsteralliansen är för politiskt heterogen för att kunna agera kraftfullt.

Oväntad framgång för Nya Folkfronten

Men stor instabilitet och politiskt rävspel att vänta

Av Harrison Stetler

Jacobin, 8 juli 2024

Valet i Frankrike troddes bli en seger för Marine Le Pens extremhöger. Men den Nya Folkfronten skapade ett program för vänsterpräglad social förändring – och det ledde till att man blir den största kraften i den nya nationalförsamlingen.

Det ligger inget oundvikligt i extremhögerens framväxt och den 7 juli avvisade franska väljare den med överväldigande kraft. På söndagskvällen svarade vänsterns *Nouveau Front Populaire*, NFP [Nya Folkfronten], för en historisk vändning i den avgörande valomgången av det hastigt utlysta nyvalet.

För knappt en månad sedan bildades en hastigt hopkommen allians av politiska partier som nu lyckades omintetgöra den förväntade segern för Marine Le Pens *Rassemblement National* (RN) [Nationell Samling]. Efter att den 9 juni ha upplöst nationalförsamlingen kan president Emmanuel Macron nu tvingas till en *cohabitation* [samboende] med en regering av annan kulör. Ledare för NFP – som inkluderar *La France Insoumise* (LFI), socialistpartiet, de Gröna och kommunistpartiet – kräver nu att få bilda nästa regering och verka för sitt gemensamma program för en ”brytning” med eran under Macron. NFP:s plattform innebär bl a att upphäva Macrons impopulära pensionsreform, omfördelning av rikedomarna, satsningar på offentlig service och erkännande av Palestina.

Mélenchons parti ”Det okuvliga Frankrike”

Regeln är att den största partikoalitionen i nationalförsamlingen beviljas första chansen att bilda regering. Men söndagens val resulterade i en komplicerad politisk situation med tre politiska block – NFP, Macrons mittenblock och Le Pens gruppering. Allt pekar på en period av stor parlamentarisk instabilitet med stora svårigheter att navigera för varje tänkbar regering.

Enligt de slutliga resultaten får *Nya Folkfronten* 182 platser i den nya nationalförsamlingen [74 för LFI – en minskning med 1 plats jämfört med 2022, 59 för socialistpartiet – en ökning med 31, 28 för de Gröna – mot 23 tidigare, och 9 för kommunistpartiet]. På andra plats kom *Ensemble* [Tillsammans], Macrons lista, med 168 platser och sedan *Rassemblement National*, RN, i allians med en utbrytning ur den traditionella högern, med 143. I parlamentsvalet 2022 fick dåvarande vänsteralliansen Nupes [Nya Ekologiska och sociala folkunionen] 142 deputerade. RN ökade från 88 platser 2022.

Macrons *Ensemble* förlorade nära åttio platser [dock undvek man den kollaps som opinionsmätningarna talat om, Macrons parti drog fördel av att vänstern i andra omgången lämnade plats i många valkretsar för att hejda Le Pens parti, men tydligen gynnades presidentens parti också av en stark mobilisering i andra valomgången – ö.a-]. *Les Républicains* (LR, Republikanerna), det högerparti som varit en bidragande faktor till att Macrons minoritetsregering lyckats hålla sig vid liv under de två senaste årens turbulens, lyckades behålla 45 platser – mot 61 2022 – trots att partiledaren Éric Ciotti valde att gå sin egen väg och liera sig med Le Pen.

Front för Republiken

Vänsteralliansen var avgörande för att förhindra det som i veckor sett ut att gå mot en omedelbart förestående seger för Le Pen. Runt om i landet hälsade vänsterväljare och progressiva resultatet med en suck av lättnad och emellanåt med stort jubel. Långt in på natten kunde bilarnas signalhorn höras fira vänstersegern runt om i Paris och på *Place de la République* samlades en stor folkmassa för att hylla *Nya Folkfronten* ropa slagord och sjunga antifascistiska sånger.

Det stod i stark kontrast till den dystra stämning som rådde på RN:s valvaka i den grönskande Vincenneskogen öster om huvudstaden. Till reportrar sade Marine Le Pen att valresultatet innebär ett år av parlamentariskt kaos [enligt konstitutionen måste det dröja ett år innan nyval kan utlysas] som bara kommer att stärka hennes parti.

”Jag har varit med om för mycket för att vara orolig”, sade Marine Le Pen medan hennes anhängare skanderade ”Marine president” i bakgrunden. ”Ett år till kommer att gå förlorat: ett år till av okontrollerad invandring, ett år till med minskad köpkraft, ett år till av exploderande otrygghet på gatorna.”

Det mesta den senaste månaden har handlat om att extremhögern stod på tröskeln till makten. Nästan alla opinionsmätningar talade om att RN och dess allierade skulle få en stark position i parlamentet, kanske rent av absolut majoritet. Att Macron den 9 juni utlyste nyval kom direkt efter att yttersta högern blivit största parti i valet till Europaparlamentet. Och deras styrka bekräftades i första omgången av nyvalet den 30 juni då Le Pens parti fick drygt 33 procent, fem respektive tretton procentenheter mer än NFP och Macrons block.

På söndagskvällen skyllde Jordan Bardella, RN:s officiella partiordförande och aspirant till posten som premiärminister, bakslaget på egenheterna i det franska valsystelet med två omgångar. Han gick till skarp attack mot ”onaturliga politiska allianser i syfte att hindra franska folket från att fritt välja ett politiskt alternativ”.

Ett avgörande inslag i att stoppa en seger för yttersta högern var förvisso att den sk ”fronten för republiken” åter kom till heders där NFP och Macrons mittenblock drog tillbaka över tvåhundra rivaliserande kandidater inför avgörandet den 7 juli. Även om RN nu bara kom trea bland de tre blocken får man inte blunda för att extremhögern gick klart mest framåt av samtliga partier. Och då med ett valdeltagande högre än någonsin i något parlamentsval sedan 1997.

Skakig maktbalans

Maktbalansen i det nya parlamentet är bekymmersam för *Nya Folkfronten*. För att få absolut majoritet i nationalförsamlingen krävs 289 mandat, dvs kammaren har en klar övervikt för högern. Även om ledarna för NFP säger att en del av deras program, som ökning av minimilönen och prisstopp på basvaror, går att genomföra via regeringsdekret krävs majoritet i parlamentet för andra delar. Och överhuset, senaten, som också har sitt att säga, domineras av högerpartiet LR.

Om inte Macron råkar ha ytterligare någon överraskningsmanöver i bakfickan behöver NFP komma med ett namn på en kandidat till premiärministerposten, som kan försvara alliansens program samtidigt som hen klarar av att navigera i den ständiga risken för en misstroendeomröstning från den samlade oppositionen till höger. I segertalet på söndagskvällen sade socialistpartiets ledare Olivier Faure att ”vår enda kompass kommer att vara *Nya Folkfrontens* program” för att sedan kräva att Macrons mittenblock ”erkänner nederlaget och går med på att det kommande året aldrig rösta med yttersta högern för att hindra *Nya Folkfronten* från att regera”.

Även om *La France Insoumise*, LFI, fortsatt är största parti i alliansen, och kan peka på valframgången för ett program som går ut på ”brytning”, kan tyngdpunkten i NFP [LFI är i minoritet gentemot socialister, de Gröna och kommunister där] väga över till förmån för taktiska politiska eftergifter. Nyvalet innebär ju bl a att socialistpartiet stärkt sina positioner gentemot LFI.

Flera sittande parlamentsledamöter inom LFI sidsteppades i juni – i en utrensning av personer som lutade mot en ny vänsterallians som [den starkt profilerade och inte alltid helt smidige, ö.a] Jean-Luc Mélenchon inte skulle ha något inflytande över – men blev nu omvalda som dissidenter i kamp mot partiets officiella kandidater. En av dem var François Ruffin i en mödosam envig mot yttersta högern i ett folkligt distrikt på landsbygden norr om Paris. Ruffin – med planer på att bli vänsterns presidentkandidat om tre år och ibland omnämnd som tänkbar premiärminister i en vänsterregering – bröt med LFI några dagar före den andra valomgången och fullbordade därmed den frontalkrock med Mélenchon som varit på gång en längre tid. Dagarna före valet presenterade Ruffin sina tre villkor för att vänstern ska acceptera någon nationell enhetsregering: stopp för Macrons pensionsreform, återinförande av förmögenhetsskatten och en reform av konstitutionen i syfte att underlätta folkomröstningar.

Macron verkar för sin del inne på att bida tiden, hålla ut och spana efter möjligheter att splittra vänsteralliansen. I måndags avvisade Macron ”tills vidare” premiärminister Gabriel Attals erbjudande om att avgå. Det mesta talar för att förhandlingar och manövrerande för att bilda en ny regering kan ta veckor. Efter att redan ha chockat nationen med beslutet om nyval letar presidenten nu för att se om han har ytterligare ett ess i någon kavajärm.

Skenet bedrar om att franska vänstern segrat

Av Frédéric Sawicki

Le Monde, 9 juli 2024

Till mångas överraskning blev den franska vänstern störst i nyvalet. Men skenet är bedrägligt. Visserligen har vänstern åter visat att kampglöden och aktivismen består men segern vilar ändå på en alltför smal sociologisk bas bland folket och den nya vänsteralliansen är en nog så lös och heterogen samling.

Om man till de 182 som valts för *Nouveau Front Populaire* (NFP) – Nya Folkfronten – också adderar de 13 vänsterkandidater som valts utanför dess hägn får vänstern sammanlagt 195 platser i den nyvalda nationalförsamlingen. Dvs 27 fler än [president Macrons] *Ensemble* [Tillsammans] och 52 fler än *Rassemblement National* (RN) [Nationell Samling] och dess allierade bland [traditionella högerpartiet] *Les Républicains*.

Vänstern får 44 platser fler än vid parlamentsvalet 2022 men ökar ändå inte lika mycket som extremhögern som ökat med 54 platser. Det är framför allt för att vänstern kullkastat alla prognoser och för att man blivit störst – och därmed är i stånd att bilda regering – som vänstern framstår som den stora vinnaren i valet.

Precis som 2022 är framgången främst frukten av strategin med enighet kring ett program och gemensamma kandidater. Det är värt att påminna om att en överenskommelse baserad på uppdelning av valkretsarna redan i första omgången av valet är något som aldrig tidigare förekommit. Och att det skulle ske var långt ifrån garanterat efter en kampanj inför Europa-valet fylld av hätska utfall inbördes. Det hade kunnat leda till stor splittring inför nyvalet.

Framgången är också frukten av strategin med ”front för republiken”. Vänsterns strategi att vika sig i de valkretsar där man inte hade någon chans att ta hem spelet i andra valomgången tillämpades i betydligt mindre utsträckning, och ofta ganska sent påkommet, av president Macrons sida och så gott som inte alls av högerens *Les Républicains* (LR). Vänstern framstod därmed som mest orubblig i motståndet mot extremhögern och gick så långt som till att offra sina kandidater gentemot obönhörliga politiska motståndare som inrikesministern Gérald Darmanin eller Laurent Wauquiez, en av ledarna för LR.

Motståndet mot rasism och främlingsfientlighet, kampen mot extremhögern, visade sig än en gång vara kraftfulla drivkrafter för enhet och mobilisering. Framgången beror också på den mängd uppmaningar och manifestationer med ursprung i fackföreningsrörelsen, föreningslivet och vänsterpressen som bidrog intensivt på sociala medier men också ute i terrängen. Överallt samlades härdade aktivister eller medborgare utan medlemskap i något parti via WhatsApp för att hejda extremhögern. Vänstern visade därigenom att den behållit viktiga delar av sin militanta kultur.

RN rotar sig i vänsterns bastioner

Men segern är ändå bara skenbar. Vänstern är inte bara långt ifrån att ha majoritet i nationalförsamlingen. Framgången vilar också på en heterogen och bräcklig politisk bas som dessutom inte är särskilt folkligt förankrad. Att vänstern har starkt stöd i storstädernas förorter, som domineras av hyresgäster i bostäder av social karaktär och invånare av utländsk bakgrund eller i åldersklasserna under 35 år kan inte dölja dess brist på förankring bland de folkliga klasserna eller lägre medelklass.

De valkretsar där RN vunnit talar sitt tydliga språk: RN har drivit bort socialistpartiet (PS) och kommunistpartiet (PCF) från dess traditionella bastioner i norra och nordöstra Frankrike. Exemplet Pas-de-Calais [längst i norr] är emblematiskt: 2012 hade vänstern där elva valkretsar av tolv; 2024 inte en enda (två för Macrons *Ensemble*, tio för RN, av vilka sex blev valda redan i första omgången!). Vänstern står inför en enorm utmaning ty RN:s förankring i de områdena kan komma att betala sig i kommunalvalet 2026 i form av att man erövrar ett stort antal små och medelstora städer, vilket skulle kunna utgöra basen för att ta hem presidentvalet 2027.

De sociala åtgärder vänstern utlovat under valkampanjen (höjning av minimilönen *Smic*, stopp för pensionsreformen och försämringen av arbetslöshetsförsäkringen ...) kan i en del fall antas via regeringsdekret, men kommer det att räcka för att få de folkliga klasserna att vända sig bort från RN? Det är för tidigt att säga något bestämt, men minsta svek mot de

löften som givits kan komma att stå vänstern mycket dyrt. I brist på majoritet i parlament är det också föga sannolikt att vänstern, i motsats till vad språkrören för *La France Insoumise* inbillar sig, är i stånd att genomföra större delen av sitt program.

Återerövringen av folket kan bara sker genom att man hittar tillbaka till det. Att kanalisera den energi som kommit till uttryck under denna valkampanj till något hållbart och i kollektiv form är en betydande utmaning för vänstern.

Nya interna styrkeförhållanden

Även om de partier som utgör vänstern ännu förfogar över åtskilliga lokala maktpositioner, inte minst borgmästarposter, som kan fungera som hävstänger är verkligheten likväl att föreningar för folkbildning, rörelserna till försvar av olika rättigheter och miljöaktivister, feministiska grupperingar och inte minst partierna själva, idag alltför ofta lyser med sin frånvaro i de zoner där de folkliga klasserna finns. Fackföreningar syns alltför ofta inte till i ett stort antal småföretag eller inom hantverkssektorn för att på något effektivt sätt kunna motverka rasistiska fördomar bland ett stort antal arbetare. På kortare eller längre sikt är det arbetet enda förutsättningen för att vänstern ska kunna hysa något hopp om att sätta käppar i hjulen för ett RN som mer än någonsin bekvämt installerat sig i positionen som ”sista utvägen”.

På kort sikt hotas vänstern också av sin splittring. Förutom programmatiska motsättningar, där en del lösts omedelbart efter att nyvalet tillkännagetts (om Ukraina, Gaza och kampen mot antisemitismen) är styrkeförhållandena långt ifrån stabila. Fram till 2017 innehades hegemonin av socialistpartiet, sedan dess har LFI och Jean-Luc Mélenchon gjort allt för att ta över taktpinnen. Parlamentsvalet, och tidigare Europavalet, visar att det misslyckats. I förhållande till 2022 förlorar LFI en plats i parlamentet (74 mot tidigare 75) medan socialistpartiet ökat från 27 till 59 och de Gröna från 16 till 28. Med kommunisterna som de stora förlorarna med bara nio valda.

Om denna utjämning kanske för stunden kan underlätta bildandet av en stabil regering förebådar den också att ett stort antal konflikter väntar. Presidentvalet väger tungt här. Enligt Jean-Luc Mélenchon går ”medborgarrevolutionen” via erövring av Elyséepalatset [presidentpalatset och han ser sig själv som den ende i stånd att göra det]. Ur det perspektivet är det föga sannolikt att han kommer att låta sin parlamentsgrupp inlåta sig på några kompromisser eller godta impopulära åtgärder.

Som övriga partier är vänstern fånge i den centrala roll presidentvalet spelar i fransk politik. Det tillåter inte partierna, som i andra parlamentariska demokratier, att göra kompromisser eller förhandla för att lösa regeringsfrågan. Att hitta den rätta balansen mellan trofasthet mot programmet och ansvarskänsla blir en prövning för vänstern. Med risk för att bädda för RN vid nästa val. En av de största utmaningarna någonsin i vänsterns historia.

Frédéric Sawicki är professor i statsvetenskap vid universitetet Paris-1 Panthéon-Sorbonne och forskare vid Centre européen de sociologie et de science politique (Cessp-CNRS) [Europeiska centret för sociologi och statsvetenskap]

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

[Frankrike efter första valomgången 2024](#) (artikelsamling juli 2024)

Justine Brabant & Matthieu Suc: [Våg av rysk desinformation över Frankrike](#) (april 2024)

Marine Turchi, Lou Osborn: [Femton av Le Pens kandidater har haft direkta kontakter med Putins Ryssland](#) (juli 2024)

Svenska media om valresultatet:

[Fransk jätteskräll – de rödgröna vinner valet](#) (*Aftonbladet*)

[Bakslag för Nationell samling – vänstern störst i franska valet](#) (*DN*)

[De är franska valets verkliga vinnare](#) (*Expressen*)

[Franska valet: Vem vann egentligen?](#) (SvD)